

Kęstutis Gudmantas, Andrej Ryčkov

DEMETRIJAUS ZANKIEWICZIAUS
NOTIFIKACIJA APIE LAURUŠAVO VIENUOLYNĄ,
IŠRAŠYTA IŠ SENOS RUSIŠKOS
RANKRAŠTINĖS KRONIKOS
(ŠALTINIO TYRIMAS IR PUBLIKACIJA)

Anotacija. Straipsnyje aptariami Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomi „išrašo“ iš Viduriniojo Lietuvos metraščių sąvado XVIII a. nuorašai. Minėtąjį „išrašą“ (Lietuvos metraščio ištraukos vertimą į lenkų kalbą) XVII–XVIII a. sandūroje parengė ir Laurušavo vienuolynui parūpino bazilijonas Demetrijus Zankiewiczus. Straipsnyje gvildenamos „išrašo“ atsiradimo priežastys ir jo vieta bazilijonams priklausiusio Laurušavo vienuolyno tradicijoje; publikuojamas „išrašo“ tekstas.

Reikšminiai žodžiai: Demetrijus Zankiewiczus; Laurušavo vienuolynas; bazilijonai; Vidurinysis Lietuvos metraščių sąvadas; Raczynskių kodeksas; Radvilos; išrašas; vertimas.

I. ŠALTINIS

Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje *Inventorių* fonde saugomas įdomus, tačiau į mokslinę apyvartą vis dar neįvestas dokumentas (sign. F. 4 – (A722) 27947)¹. Įvardytas kiek įmantriai:

¹ Jo apimtis – kiek daugiau nei du prirašyti 35,3 x 20,7 cm formato puslapiai, neskaitant dorsalinio įrašo. Sprendžiant iš skaitytojų pildomo formuliario, su dokumentu iki mūsų buvo susipažinę vos du tyrėjai –1987.VI.13 Eduardas Gorodeckas ir 2012.XI.16 minskietis Georgijus Golenčenko.

NOTIFIKACIJA. | O Monasteryze Ławryszowskim w Wojewodstwie Nowogrodzkim leżącym, to jest pierwszym Fundatorze. Wy-|pisana z Starej Ruskiej Rękopisaney Kroniki, z | Biblioteki Iasnie Oswieconego Xiążęcia Stanisława Ka-|rola Radziwiła Kanclerza na ten czas W. X. Lt̄. Białej | Roku Pańskiego 1701. m̄ca Ianuaria.

(„Notifikacija² apie Laurušavo vienuolyną, esantį Naugarduko vaivadijoje³, tai yra apie pirmąjį fundatorių. Išrašyta iš senos rusiškos rankraštinės kronikos, iš šviesiausiojo kunigaikščio Stanislovo Radvilos, dabartinio Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kanclerio, bibliotekos Bialoje 1701 Viešpaties metų sausio mėnesį“)

Teksto pabaigoje nurodytas ir jo autorius – Bialos (dab. *Biała Podlaska*, Lenkijoje) bazilijonų vienuolyno vyresnysis Demetrijus Zankiewiczzius bei tikslī data – 1701 m. sausio 30 d., kai „Notifikacija“ buvo „parūpinta“ Laurušavo vienuolynui „amžinam būsimam reikalui“.

Nors tekstas baigiamas juridiniams dokumentams būdinga formule, jo turinį sudaro pasakojimas apie legendinį Laurušavo vienuolyno įkūrėją, didžiojo Lietuvos kunigaikščio Traidenio sūnų vienuolį Rimantą Laurą. Mums, be abejo, svarbiausia tai, kad pasakojimas beveik idealiai atkartoja žinomą Viduriniojo ir Plačiojo Lietuvos metraščio sąvado siužetą. „Notifikacijoje“ pateikta informacija apie Radvilų Bialos bibliotekos rankraščių leidžia šaltinį identifikuoti dar tiksliau. Mat yra žinoma, kad kurį laiką iki 1736 m. rudens Bialoje Radvilos laikė vadinamąjį Racyńskių kodeksą, kuriame esama Viduriniojo sąvado nuorašo⁴. (Savo ruožtu „Notifikacija“ leidžia tvirtinti, kad jau

² *Notificatio* – Viduramžių lotynų kalbos žodis, regis, atėjęs iš kanonų teisės, kurioje jis vartotas keletu reikšmių; mūsų atveju tai – „pranešimas“, plg. Mirosław Sitarz, „Notyfikacja“, in: *Encyklopedia Katolicka*, t. XIII, Lublin, 2009, p. 1456.

³ Laurušavo vyrų vienuolynas prie Nemuno, netoli Naugarduko, vienas seniausių istorinėje Lietuvoje; iš pradžių priklausė stačiatikiams, nuo XVII a. pradžios perimtas unitų. Plg. Святлана Марозава, „Лаўрышаўскі манастыр“, in: *Вялікае княства Літоўскае: Энцыклапедыя*, t. 1, Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2007, p. 187.

⁴ Катерина Кириченко, „Матеріалі до історії Познанського кодексу № 94 (Кодексу Рачинських)“, in: *Ruthenica*, t. 5, 2006, p. 214–231 (p. 225–231:

1701 m. sausį Raczynskių kodeksas buvo Bialoje, nes iki šiol tebuvo žinoma, kad jis Radviloms atiteko tarp 1672 ir 1736 m.⁵⁾

Genetines „Notifikacijos“ sąsajas su Raczynskių nuorašu liudija tik šiems dviem tekstams būdingos detalės – antai tik Raczynskių nuoraše yra naujadaras – vardas „Лаврымонтъ“⁶; jį matome ir mūsų dokumente – *Lawrimont* (l. 1v); iš visų žinomų Lietuvos metraščių tik Raczynskių nuoraše esama intarpo apie tai, kad didysis kunigaikštis Traidenis išvydęs būsimąjį Lietuvos valdovą Vytenį, tuomet dar vaiką, bežaidžiantį su kitais vaikais. Šį intarpą regime ir „Notifikacijoje“. Būtinai nurodyti dar vieną aplinkybę: „Notifikacijoje“ metraščio tekstas nėra transliteruotas (priešingai nei, pavyzdžiui, Bychoveco kronikoje Plačiojo sąvado tekstas). Tai – gana laisvas vertimas į lenkų kalbą. Jis atliktas XVII–XVIII a. sandūroje, ne lietuvio, ir tai matyti iš kai kurių ypatumų. Pavyzdžiui, labai iškraipyti legendinių kunigaikščių vardai – *Kedros* (l. 1r), *Kondrusia*, *Kolhimon*, *Hohyszy*, *Kinrozł*, (l. 1v); neatpažįstamai iškraipytas „Koliumnų“ dinastijos įvardijimas *Skomonow* ir net *Skuminow* (1v, 2r) primintų pirmąjį Tiškevičių šakos Skuminų-Tiškevičių pavardės sandą, gerai žinomą iš XVI–XVII a. raštijos⁷, na, o *Doumont* greta *Dowmont* (l. 1r, 1v, 2r) savo ruožtu primintų XVII a. pabaigoje į LDK elitą prasimušusius Daumantus-Siesickius, kurių pavardė buvo

rankraščių, 1736.XI.6 išsiųstų iš Bialos į Nesvyžių, sąrašo publikacija iš Varšuvoje saugomo Radvilų archyvo – Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Radziwiłłów, dz. XXVII, rkps. 10; mus dominantis kodeksas yra įrašytas 17 numeriu); dabartinis kodekso pavadinimas prigijo XIX a. – XX a. pr., mat tuo metu, kai rankraštis buvo „atrstas“ ir įvestas į mokslinę apyvertą, jis jau buvo Poznanės Raczynskių bibliotekoje, kurioje yra saugomas iki šiol (Biblioteka Raczynskich, sign. Rkp. 94). Metraščio tekstas publikuotas keletą kartų – du iš jų – 1907 ir 1980 m. žymiojoje serijoje *Полное собрание русских летописей* (t. 17, 35).

⁵ 1672 m. lapkričio ir gruodžio mėn. datuoti paskutinieji įrašai kodekse esančioje Unichovskių šeimos kronikoje. – Biblioteka Raczynskich, Rkp. 94, p. 332; Катерина Кириченко, *op. cit.*, p. 216.

⁶ Biblioteka Raczynskich, Rkp. 94, p. 239.

⁷ Plg. *Urządnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego*. Spisy, Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1994, p. 245–246; XVI–XVII a. sandūroje gyvenęs Naugarduko vaivada Teodoras Skuminas Tiškevičius minimas ir 1791 metų Laurušavo kartuliarijuje. – *ARCHIWUM | Klasztoru | Ławryszowskiego | Przepisane | Roku | 1791 [...]*. – VUB RS, F. 4 – A 2105, p. 43 (Nr. 15).

rašoma būtent taip – *Doumont Siesicki*⁸. Be abejo, klaidų atsiradimą iš dalies galėtų padėti paaiškinti ir kirilinio originalo ypatumai. Antai „СКОЛЮ^нНО^б“⁹ išties nesunku perskaityti kaip „СКОМОHOV“, nes greitraštyje „ЛЮ“ ir „МО“ grafika labai supanašėja. Be to, kai kurie iškraipymai (pavyzdžiui, *Kinrozł* vietoj tikėtino *Kinwil* < КГИ^нВИ^л¹⁰) galbūt skirtini kopijuotojui, nes aptariamas dokumentas nėra Zankiewicziaus autografas. Tai paaiškėjo ištyrus popieriaus vandenženklį.

Pagrindinis vandenženklis – Prūsijos erelis, dešinėje kojoje laikantis skeptrą (?), o kairėje – trumpesnę lazdą; po erelio kojomis yra raidės „EK“, antrinis vandenženklis – inicialai „GFG“. Edmundo Laucevičiaus kataloge identiško vandenženklio nėra, tačiau yra žinoma, kad meistras, šiomis raidėmis ženklinęs popierių, 1728–1776 m. darbavosi Prūsijoje; panašiausias į mūsiškį popierius, Laucevičiaus duomenimis, būtų Nr. 275 (jo panaudojimo datos – 1767 ir 1768 m.)¹¹. Taigi popieriaus analizė leidžia teigti, kad mūsiškis dokumentas yra nuorašas arba kopija. Šią išvadą sustiprina palyginimas su VUB RS saugomais Zankiewicziaus autografais¹². Atsižvelgdami į teksto grafiką spėtume,

⁸ Minsko, vėliau Mstislavlio vaivada Mykolas Daumantas-Siesickis rūpinosi savo giminės propaganda ir ta proga Vilniaus akademijos spaustuvėje 1690 m. dienos šviesą išvydo eiliuota Daumantų-Siesickių giminės portretų galerija, o Kauno jėzuitų rezidencijoje buvo suvaidinta drama apie tariamą vaivados protėvį kunigaikštį Daumantą; jos programa buvo išspausdinta bazilijonų spaustuvėje Vilniuje (Karol Estreicher, *Bibliografia polska*, t. 28, Kraków: Czcionkami Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1930, p. 76–77; *Lietuvos jėzuitų teatras: XVI–XVIII amžiaus dramų rinktinė*, parengė Eugenija Ulčnaitė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008, p. 251–254). Turbūt atsitiktinis sutapimas, tačiau vaivadai XVII a. pabaigoje buvo padovanotas Ališavos kodeksas, kuriame yra dar vienas Viduriniojo sąvado nuorašas. – *Pirmasis Lietuvos Statutas*, parengė S. Lazutka, E. Gudavičius, t. 1, d. 1, Vilnius: Mintis, 1983, p. 144,145.

⁹ Biblioteka Raczyńskich, Rkp. 94, p. 240.

¹⁰ *Ibid.*, p. 239

¹¹ Edmundas Laucevičius, *Popierius Lietuvoje XV–XVIII a. [Monografija]*, Vilnius: Mintis, 1967, p. 112, 178; Idem, *Popierius Lietuvoje XV–XVIII a.: Atlasas*, Vilnius: Mintis, 1967, p. 51.

¹² [1720 X 23 Zankiewicziaus ranka rašytas ir jo pasirašytas kvitas]. – VUB RS, F. 5 – F119 – 31354/1; *Excerpt z Congregacyey odprowionej w Nowogrodku A°. 1717 [...] [išrašas iš 1717 m. Naugarduko kongregacijos VI sesijos „protokolo“; 1717.VII.15 [?], Zankiewicziaus parašas].* – VUB RS, F. 4 – (A715) 26939.

kad jis vis dėlto radosi XVIII a. pirmoje pusėje. Šį nuorašą pavadinkime nuorašu A¹³.

Kitas, vėlesnis, „Notifikacijos“ nuorašas yra Laurušavo vienuolyno 1791 metų kartuliarijuje¹⁴. Šis nuorašas (jį toliau vadinkime nuorašu B) veikiausiai nurašytas nuo aukščiau mūsų aptartojo, kadangi sutampa vardų ir kitos svarbios rašybos smulkmenos. Tiesa, jo rašyba ir skyryba modernesnė, bet kartu jis yra labiau nutolęs nuo rusėniškojo

¹³ Dar šiek tiek informacijos apie dokumentą: jis surašytas kruopščiai viena ranka rudu rašalu. Panašaus atspalvio rašalu yra padarytas dorsalinis įrašas, kurį taip pat skirtume XVIII a. pirmajai pusei. Žemiau įrašo kita ranka tamsesniu rašalu užrašytos dvi signatūros. Antroji jų („Fas. 2do | N. 5. | Sub Lit. B.”) veikiausiai datuotina 1792 m. (žr. 15 išnašą).

¹⁴ *ARCHIWUM...*, p. 377–381 (Nr. 152). Ta proga pateikiame daugiau duomenų apie šią rankraštinę knygą: įrišas – šviesiai ruda oda, kartonas, „bloko“ dydis 35,8 x 20,8 x 3,8 cm, su viršeliais – 36 x 22,5 x 4,75 cm; [46] + 390 p. Kartuliarijus pradėtas rašyti ne vėliau kaip 1790 m. – apie tai byloja antraštė p. 1: „Opisanie Dokumentow Funduszu | Klasztoru Ławryszowskiego tudziez in=lnych Papierow temu mieyscowi służą=lnych dla wygody w jednę Xięgę zebra=lnych i porządkiem ułożonych .1790. R^o. | sporządzone“. Taip pat p. [5] galime sužinoti, kad kartuliarijus sudarytas vykdant generalinės Torokanų kapitulos nutarimus (iš kitų šaltinių patiriame ją vykus 1780 m., žr. *Нарис історії василіянського чину святого Йосафата*, Рим: Видавництво ОО. Василян, 1992, p. 121–123), valdant vienuolyną vyresniajam Teodosijui Muszyńskiui. Pridursime, kad rankraštyje nurodomos datos koreliuoja su popieriaus. Visame kartuliarijuje naudojamas XVIII a. pabaigoje Prūsijoje gamintas popierius – Laucevičiaus atlase esama panašių ar net identiškų vandenženklų (Nr. 307, 361, 409). Rankraštis sudarytas tarsi iš dviejų dalių. Pirmoji, kurios puslapiai nenumeruoti – Laurušavo vienuolyno fundacijų apžvalga ir anotuotas turinys, antroji – vienuolyno archyve saugotų dokumentų nuorašai (kopijos). Žvelgdami į anotuotą turinį rodyklę galėtume manyti, kad kartuliarijaus dokumentinė dalis suskirstyta į 10 fascikulų (nuo II iki XI; įdomu, kad I fascikulo nėra). Tačiau fascikulai, kaip pabrėžia ir patys kartuliarijaus sudarytojai, iš tikrųjų atspindi dokumentų padėtį archyve (*ARCHIWUM...*, p. [29]), o rankraštyje yra 154 sunumeruotos pozicijos. Fascikulai nenurodomi, nes medžiaga išdėstyta kiek kitokia tvarka, tačiau panašiai kaip fascikuluose – pagal teisminių bylų grupes. Todėl minėtai rodyklei taip pat tenka konkordancijos tarp archyvo ir kartuliarijaus vaidmuo. Chronologinė kartuliarijaus aprėptis – nuo pirmųjų fundacijų iki 1791 m.; jis surašytas juodu rašalu, tačiau dėl korozijos šiuo metu didžiojoje knygos dalyje rašalas yra įgijęs tamsiai rudą spalvą. Braižas knygoje keičiasi, tad darytina išvada, kad ją veikiausiai surašė daugiau negu vienas asmuo. Proveniencijos: ant pirmojo kiektivišio užklijuota Vilniaus Stepono Batoro universiteto bibliotekos Rankraščių skyriaus lipdė, o ant nugarėlės matyti Vilniaus viešosios bibliotekos Rankraščių skyriaus lipdės likučiai.

originalo. Šiame nuoraše jau nėra Zankiewicziaus subskripcijos ir tikslios 1701.I.30 datacijos*.¹⁵

II. AUTORIUŠ

Abejonių nekelia ir „Notifikacijos“ autorystė. Demetrijus Zankiewiczus istoriografijoje pristatomas kaip bazilijonų vienuolijos istorikas¹⁶, gimęs 1661 m. Chelmo žemėje (Lenkija), o miręs 1724 m. balandžio 9 d. Naugarduke. Bazilijonų ordine ėjo įvairias pareigas – mokytojo, pamokslininko, Bytenės, Bialos, Naugarduko vienuolynų vyresniojo, ordino sekretoriaus¹⁷, konsultoriaus. Naugarduko vienuolyno vyresniuoju buvo net keletą kartų, pirmąsyk – prieš persikeldamas į

* Tad, atsižvelgdami į visus išvardytus ypatumus, publikacijos pagrindu pasirinkome ankstyvesnį nuorašą.

¹⁵ Pažymėsime, kad išrašas iš metraščio („Excerpt“) ir išrašo kopija taip pat yra minimi Laurušavo vienuolyno archyvu 1792 m. sumarijuje, šiuo metu saugomame Kijeve: *ARCHIWUM | KLASZTORU ŁAWRYSZOWSKIEGO | Z. S. B. W. Prowincyi Litewskiej za Starszen=Istwa w Bogu Przewielebnego IX. Teodozego Muszyńskiego | Z. S. B. W. na Dwadzieścia y dwa Fascykołow podzielone | y w Sumaryusz porządnie ułożone przeze mnie Pro=Iwincyi Litewskiej Zaprzysiędzonego Archiwistę y przy | Końcu tegoz Sumaryuszu podpisanego Roku | 1792 Męca Augusta 6. Dnia* (Институт рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, f. 160, b. 301, l. 10v). Įdomu tai, kad išrašas ir jo kopija čia priskirti 2 fascikului ir raidei B; dar daugiau – išrašas įrašytas 5 numeriu. Tai sutampa su antrąja signatūra, esančia dorsalinėje nuorašo A pusėje (tuo tarpu išrašo kopija įrašyta 6 numeriu). Šie dalykai leistų nuoraše esančią signatūrą datuoti 1792 m.; kita vertus, jie galbūt būtų, kad XVIII a. pabaigoje nuorašas A laikytas „Notifikacijos“ originalu. Už skaitmenines sumarijaus kopijas nuoširdžiai dėkojame kun. Aleksijui Kotelnikovui.

¹⁶ F. M. S[obieszkański], „Zankiewicz (Dymitr)“, in: *Encyklopedia powszechna*, t. 28, Warszawa: Nakład, druk i własność S. Orgelbranda, 1868, p. 288; plg. ELEKTRONICZNA BAZA BIBLIOGRAFII ESTREICHERA (EBBE) – <http://www.estreicher.uj.edu.pl/staropolska/baza/22210.html> [žiūrėta 2013 m. sausio 16 d.] Tačiau atkreipsime dėmesį į tai, kad Zankiewiczus į iškilių bazilijonų „rašytojų“ sąrašus paprastai nepatenka, plg. M[eletius] M. Wojnar, „Basilian scholars and publishing houses (XVII–XVIII)“, in: *Analecta OSBM, Romae*, 1974, sectio II, t. IX, p. 64–93; *Нарис історії...*, p. 248–250.

¹⁷ *Ibid.*; *Археграфический сборник документов, относящихся к истории Северо-западной Руси*, t. 12, Вильна: Типография А. Г. Сыркина, 1900, p. 136, 137, 144, 158, 159, 171.

Białą, todėl jo susidomėjimą Laurušavo vienuolyno „pradžią“ nesunku paaiškinti. Aplinkybių išties tam būta palankių – bazilijonų santykiai su Radvila tuo metu metu buvo gana geri¹⁸, ir smalsiam Bialos vienuolyno vyresniajam, matyt, prasivėrė Radvilų bibliotekos durys... Žinoma, šiuo metu galime tik spėlioti, kaip konkrečiai visa vyko; užuominų tikriausiai reikėtų ieškoti Radvilų archyve (pavyzdžiui, nepublikuotame LDK kanclerio dienoraštyje, tačiau tai – ateities tyrimų baras). Kol kas turimais duomenimis, Radvilos vaidmuo nėra toks akivaizdus, kaip, tarkim, analogišku atveju kunigaikščio Jonušo Zaslavskio. Kunigaikštis Zaslavskis Šventojo Kryžiaus benediktinų abatijos (Lenkija) vienuoliams pats atsiuntė laišką su nurašytu ar kitaip perteiktu savo turimo Lietuvos metraščio pasakojimu apie Šventojo Kryžiaus relikvijos pagrobimą. Visos šios istorijos peripetijos neblogai žinomos, nes apie jas informuoja minėtosios abatijos istoriografas Vaitiekus Ruffinas¹⁹.

Grįžtant prie Zankiewicziaus asmens – tyrėjai jį įvardija kaip mirusių bazilijonų biografijų rinkinio parengėją²⁰ ir dviejų spausdintų knygų autorių. Pirmoji jų – apie šv. Bazilijų Didįjį ir kitus aštuoniolika unitų gerbiamų šventųjų (išspausdinta Supraslyje 1717 m.); Zankiewiczius nurodo sudėjęs į šią knygą savo vertimus iš graikų ir lotynų kalbų. Antroji knyga – dvasinio ugdomojo pobūdžio veikalas (ten pat, 1717 m.); jo buvo išspausdinti du variantai – vienas iš jų buvo dedikuotas bazilijonų geradariui LDK kanclerio Radvilos keturiolikmečiui

¹⁸ Andrzej Rachuba, „Radziwiłł Karol“, in: *Polski Słownik Biograficzny* (toliau – *PSB*), Wrocław [i in.]: Ossolineum, 1987, p. 246 (Radvila buvo vienas iš bazilijonų ordino mecenatų).

¹⁹ 1604 m. Krokuvoje išspausdintoje abatijos istorijoje: *Historia o Drzewie Krzyża Świętego na Gorę Łysą przyniešionym*. Spisana Przez X. Woyciecha Ruffina S., W Krakowie: W Drukarni Iakuba Sibeneychera, 1604, l. C2recto; plačiau žr. šio SLL tomo p. 131–134, 142–143.

²⁰ *Katafalk zakonny godnych i zasnych mężów, prałatów i zakonników reguły Św. Bazylego Wielkiego*. – Борис І. Балик, „Катафальк чернечий» Василян XVII–XVIII ст. (Рукописна збірка життєписів Василян)“, in: *Analecta OSBM, Romae*, 1973, sectio II, t. VIII, p. 67–98; *Romae*, 1985, sectio II, t. XII, p. 269–310; Maria Cubrzyńska-Leonarczyk, *Oficyna Supraska 1695–1803. Dzieje i publikacje unickiej drukarni ojców bazylianów*, Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1993, p. 15 ir kt.

sūnui Mykolui²¹. Apskritai tuo metu – XVIII a. pradžioje ir pirmojoje pusėje – pastebimas išaugęs dėmesys bazilijonų ordino istorinei tradicijai. Šiame kontekste minėtinas vadinamasis „metropolito Leono Kiškos rankraštis“, skirtas vienuolijos ištakoms, su jame esančiais pasakojimais apie pal. Eliziejų ir Vaišelgą²².

III. PRIEŽASTYS

„Notifikacijos“ atsiradimo priežasčių galėjo būti keletas – siekis įamžinti pirmąjį vienuolyno fundatorių, atrasti kuo senesnes ir garbingesnes ištakas – XVIII a. pradžioje bazilijonai pabrėždavo, kad Laurušavo vienuolyną įkūrė lietuvių kunigaikščiai Vaišelga ir Lauras²³. Panašūs siužetai galėjo būti kaupiami ir turint tikslą parašyti istorinį veikalą. Pavyzdžiui, XVIII a. pradžioje buvo surašyta glausta vienuolyno istorijėlė, kurioje teigiama, kad pirmasis jo abatas buvęs

²¹ *Cedr mistyczny święty Bazylusz Wielki [...] w ósmnaście świętych gałęzi rozmnożony [...]* w Supraślu: w druk. WW. OO. Bazylianów Unitów, 1717; *Wódz malutkich to jest nauka chrześcijańska [...]* w Supraślu: w druk. WW. OO. Bazylianów Unitów, 1717; žr. Maria Cubrzyńska-Leonarczyk, *Katalog druków supraskich*, Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1996, Nr. 30, 31.

²² Šiuo metu rankraštis saugomas Lvove, Centriniam valstybiniame Ukrainos istorijos archyve. Deja, jis dar nėra išsamiai ištirtas, tačiau nustatyta, kad Vaišelgos „gyvenimo“ šaltinis buvo Strijkovskio Kronika (žr. Dariusz Dąbrowski, „„Powieść o Wojsielku“. Szkic historiograficzny“, in: *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės šaltiniai: Faktas. Kontekstas. Interpretacija*, Vilnius: LII leidykla, 2007, p. 31–66).

²³ 1709 m. Bialos kongregacijos VII sesijoje. – *Археологический сборник документов...*, t. 12, p. 163; plg. t. 13, p. 17. Į Lauro iškilimą XVIII a. bazilijonų raštijoje atkreipė dėmesį Aleksijus Kotelnikovas, tiesa, šį reiškinį interpretavęs kaip vienuolynė išaugotą padavimą (Алексий Котельников, «К вопросу об основателе Лавришевского монастыря». – <http://bogoslav.developer.stack.net/text/2488869.html> [žiūrėta 2013-01-22]). Manytume, kad tokia išvada nėra pakankamai pagrįsta ir keltume nedrąsiai prielaidą, kad vienas iš tokio Lauro sureikšminimo akstinių galėjo būti pasakojimo apie Rimantą Laurą atradimas Lietuvos metraščio nuoraše, saugotame Radvilų bibliotekoje Bialoje; kita vertus, tai, matyt, derėtų sieti su organizacine ir intelektine pačios bazilijonų vienuolijos branda po žymiosios 1686 m. Naugarduko kongregacijos (žr. *Нарис історії...*, p. 155–164) ir minėtomis pastangomis (jos nurodytame kontekste regisi visiškai natūralios) stiprinti vienuolijos „šaknis“.

kunigaikščio Traidenio sūnus Elijas[!] Lauras, o vėliau už keleto puslapių pakartojamas 1709 m. Bialos kongregacijos VII sesijos „protokolas“, kuriame vienuolyno įkūrėjais vadinami Vaišelga ir Lauras²⁴ (taigi akivaizdžiai „nesuvedami galai“). Pirmuoju atveju matyti pal. Eliziejaus, kuris, Alberto Vijūko-Kojalavičiaus liudijimu, ankstesniais ir jo laikais laikytas Laurušavo vienuolyno įkūrėju²⁵, sutapatinimas su Lauru. Tiesa, tikra vienuolyno istorija taip ir nebuvo parašyta – bent jau taip teigiama 1791 m. Laurušavo kartularijoje²⁶.

Rimantas Traidenaitis tapatinamas su Eliziejumi (tačiau nevadina- mas Lauru) XVII a. Ukrainoje sukompiliuotame Gustynės metraštyje, kurio seniausias nuorašas datuojamas 1670 m.²⁷ Šie sutapimai yra įdomūs – jie padeda atskleisti foną, kuriame atsirado „Notifikacija“.

Žinoma, greta istoriografinio ar memorialinio intereso egzista- vo ir pragmatinis, nes Laurušavo bazilijonai patyrė nemažai vargo saugodami savo valdas. Čia galėtume prisiminti jų skundus vienuo- lyno fundatorių palikuonių ir paveldėtojų atžvilgiu dėl išpjaustytų Laurušavo evangelyne buvusių įrašų apie fundacijas²⁸. Kaip rodo kartularijoje esantys dokumentų nuorašai, vienuolynas nuolat turėjo teisminių ginčų su kaimynystėje įsikūrusiais žemvaldžiais – Radvilomis, Chreptavičiais, Volodkevičiais ir kitais.

²⁴ *Opactwo Ławryszowskie*. – VUB RS, F. 4 – (A651) 24526, l. 1r, 4v. Pažymė- sime, kad istorijos autorius anonimas, rašydamas apie fundacijas, rėmėsi unitų metropolito archyvo registais.

²⁵ Albertas Vijūkas-Kojalavičius, *Lietuvos istorijos įvairenybės*, d. 2, Vilnius: LLTI, 2004, p. 34–35, 90–91.

²⁶ *ARCHIWUM...*, p. [7].

²⁷ *Полное собрание русских летописей*, t. 40, С.-Петербург: Дмитрий Буланин, 2003, p. 125.

²⁸ *Археографический сборник документов...*, t. 13, p. 18; šių skundų pagrįs- tumą patvirtintų pačiame evangelyne esantys įrašai apie trūkstamus lapus, žr. Я[рослав] Н. Шапов (сост.), *Восточнославянские и южнославянские рукописные книги в собраниях Польской Народной Республики*, Москва: Институт истории СССР, 1976, t. I, p. 79 (keturiolikos išlikusių fundacijų įrašų publikacija – *ibid.*, p. 79–82). Įdomu pastebėti, kad išlikę įrašai 1710 m. bazilijonų buvo nukopi- juoti. – Микола Нікалаєў, *Палата кнігапісная: Рукапісная кніга на Беларусі ў X–XVIII стагоддзях*, Мінск: Мастацкая літаратура, 1993, p. 200.

Kijevo metropolijos generalinis prokuratorius ir Naugarduko oficijolas Juozapas Saporowiczius Laurušavo vienuolių byloje su kanclerio Radvilos Nechnėvičių dvaro pareigūnais 1702 m. kovo 14 d. surašytame skriaudų sąrašė pareiškė, kad vienuolynui žemes dovanojęs „kunigaikštis Romuntas Lauras Traidenaitis Vaišelga“, o jas atribojęs didysis kunigaikštis Vytautas²⁹. Vadinamoji „Lauro fundacija“ ir raštas, patvirtinantis Laurušavo vienuolyno žemių atribojimą (jį valdovo pavedimu atliko Naugarduko vietininkas Petras Mantigirdaitis), buvo du kertiniai akmenys, kuriais buvo grindžiama šio vienuolyno fundacinė mitologija³⁰. Šie pamatai turėjo silpnų vietų. Lauro legendos nebuvo galima įrodyti dokumentais, o atkakliai kartojamą klaidingą atribojimo rašto 1384 m. datą ilgainiui taip pat darėsi vis sunkiau apginti (tiesa, kartais, kad atitiktų greta pateikiamą 6906 datą pagal bizantinę erą, ji buvo keičiama į 1398 m.³¹, tačiau ir naujoji data nebuvo suderinta su rašte nurodomu 2 indiktu ir nelabai – su Petro Mantigirdaičio asmeniu³².

Saporowicziaus šaltinis – Strijkovskio Kronikos IX knygos V skyrius (kuriame Rimantas vadinamas Romuntu). Taigi regime,

²⁹ *ARCHIWUM...*, p. 48 (Nr. 17). Saporowiczius vėliau, 1705–1709 m., minimas ir kaip Laurušavo vyresnysis. – *ARCHIWUM...*, p. 72, 74 (Nr. 27); p. 83, 86 (Nr. 29), p. 87, 88 (Nr. 30); p. 89, 90 (Nr. 31), p. 91 (Nr. 32), p. 94 (Nr. 33); *Археологический сборник документов...*, t. 12, p. 158.

³⁰ Plg. „Ikūrimo legenda“, in: *Viduramžių žodynas*, sud. Peter Dinzlbacher, Vilnius: Aidai, 2004, p. 206.

³¹ Pvz., kartuliarijuje esančiame nuoraše yra 1384 m. data, o turinyje-rodyklėje – 1398 m. (*ARCHIWUM...*, p. [31], 59 (Nr. 19)); taip pat žr. 1824 m. sudarytą vienuolyno inventorių, įvardytą: *Wiadomość | o Klasztorze Bazyljanskim Ławryysz<e>-|wskim, napisana roku 1824° miesiāca | 20 dnia. | Czerwca 20 dnia.* – VUB RS, F. 4 – (A439) 20225, l. 22r.

³² Nepaisant to, dokumentas istoriografijoje falsifikatu nelaikomas; tik akivaizdu, kad 6906 m. metų nuo Pasaulio sukūrimo data yra taip pat klaidinga, kaip ir vėliau prirašytos datos 1384 ir 1398 m. po Kristaus gimimo. Atsižvelgiant į dokumente įvardytus asmenis, birželio mėn. 19 d. ir 2 indiktą, darytina išvada, kad raštas galėjo būti išduotas 1424 m. (Adam Boniecki, *Poczet rodów w Wielkiem Księstwie Litewskiem w XV i XVI wieku*, Warszawa: Druk J. Bergera, 1883, p. 71; plg. Anna Krupska, „Montygerdowicz Piotr“, in: *PSB*, t. XXI, Wrocław [i in.]: Ossolineum, 1976, p. 674). Iš Vyriausiojo Lietuvos Tribunolo aktų jis skelbtas: *Акты, издаваемые Виленскою Археологическою Комиссиею*, t. XI, Вильна: В типографии А. Г. Сыркина, 1880, p. 3–4 (Nr. 1).

kaip istoriografija pasitelkiama ginant vienuolyno interesus. Įdomu, kad minėtasis skyrius buvo įrašytas ir į 1791 m. kartuliarijų³³; drauge įrašytos dvi Alberto Vijūko-Kojalavičiaus *Ivairyenybių* ištraukos (apie Laurušavo vienuolyną ir pal. Eliziejų)³⁴ bei žymaus bazilijono unitų Chelmo vyskupo Jokūbo Sušos informacija apie Laurušavo vienuolyno būklę³⁵. Taip pat yra ir „Notifikacija“, kuri kartuliarijuje nubrukta į pačią pabaigą (p. 377–381). Anotuotame kartuliarijaus turinyje-rodyklėje ji (įvardyta kaip „išrašas iš rusiškos kronikos“) įrašyta 3-uoju punktu iškart po minėtų tekstų tame pačiame 2 fascikule³⁶.

Išrašų vieta (archyve greta dokumentų) ir jų įvardijimas („ekscerptai“) byloja apie jų specifinę (veikiausiai juridinę) paskirtį. Šią išvadą grįstų ta aplinkybė, kad ir Sušos informacijos autentiškumas yra „notariškai“ patvirtintas dviejų bazilijonų pareigūnų – didžiausio LDK Žyrovicų vienuolyno vyresniojo, provincijos konsultoriaus Joachimo Czudowskio ir provincijos archyvaro Maksimilijono Narolskio, čia pat pažymint, kad Kojalavičiaus *Ivairyenybių* ištraukos tokio patvirtinimo nereikalauja, nes esą jų tikrumu nesunku įsitikinti sugretinus su spausdintais veikalo egzemplioriais³⁷.

³³ ARCHIWUM..., p. 1–5.

³⁴ ARCHIWUM..., p. 5.

³⁵ „Exceptum ex Informatione a Celeberrimo Episcopo Chelmensi Rutheno Iacobo Susza, data circa Annum 1682. Sacrae Congregationis de Propaganda Fide“. – ARCHIWUM..., p. 5.

³⁶ ARCHIWUM..., [p. 29]. Analogiškai po Strijkovskio ir Kojalavičiaus veikalų ištraukų „išrašą“ ir „kopiją“ matome ir 1792 m. sumarijuje. – ARCHIWUM | KLASZTORU..., l. 10v.

³⁷ ARCHIWUM..., p. 5–6. Czudowskis ir Narolskis XVIII a. antrojoje pusėje bazilijonų vienuolijoje užėmė svarbias pareigas – Narolskis 1759 m. Brastoje buvo išrinktas Lietuvos provincijos sekretoriumi; abu nurodyti asmenys generalinėje bazilijonų ordino kapituloje 1780 m. Torokanuose buvo išrinkti į generalinę ordino kuriją – Narolskis kaip Lietuvos provincijos atstovas, o Czudowskis – kaip Baltosios Rusijos provincijos (Meletius M. Wojnar, *De capitulis Basilianorum*, Romae: Sumptibus PP. Basilianorum, 1954, p. 36; *Hapuc icmopii ...*, p. 211, 223). Todėl patvirtinimas ir, matyt, kai kurie „išrašai“ datuoti XVIII a. antrąja puse.

IV. PĖDSAKAI

Grįžtant prie „Notifikacijos“ vietos kartuliarijuje – ji iškalbingai byloja apie žemiausią metraščio fragmento statusą istoriografinių tekstų „hierachijoje“ ir, matyt, paaiškina, kodėl jo pėdsakus nelengva aptikti. Jis neminimas mūsų peržiūrečiuose XIX a. vienuolyno fundacinių dokumentų sąrašuose³⁸, 1824 m. inventoriuje, kuriame pasakojant apie vienuolyno ištakas apeliuojama į „Lietuvos istorikų“ Strijkovskio, Kojalavičiaus ir Sarnickio nuomonę³⁹. Apie „Notifikaciją“ neužsimena bazilijonų vienuolijos istorikas Ignacas Stebelskis, kritiškai vertinęs Strijkovskio pateiktus duomenis. Anot Stebelskio, apie Laurą kaip Laurušavo įkūrėją Strijkovskis „parašė nesiremdamas Lietuvos metrašciais“ (!), o vien savais išprotavimais (esą išgirdęs apie Laurušavo vienuolyną), mat Sarnickis ir Guagninis nieko panašaus nerašė⁴⁰. Tiesa, bazilijonų istorikas dar neneigė Lauro istoriškumo (o ir vargu ar būtų norėjęs ir galėjęs kirsti per „seniausio Lietuvos vienuolyno“ šaknis⁴¹). Galutinai „Laurą dekonstruos“ išsilavinę bazilijonų oponentai XIX a. Antai bylinėdamasis su Laurušavo bazilijonais dėl žemių mokytojis Ščorsų savininkas Adomas Chreptavičius 1829 m. netgi pareiškė, esą „kunigas Saporowiczius išrado kunigaikštį Laurą“⁴².

³⁸ VUB RS, F. 4 – (A722) 27924, F. 4 – (A722) 27925, F. 4 – (A722) 27926, F. 4 – (A722) 27927.

³⁹ *Wiadomości...*, l. 21v.

⁴⁰ *Dwa wielkie światła na horyzoncie połockim [...] czyli żywoty śś. panien i matek Ewfozyny i Parascewii zakonnic i hegumenij pod ustawą ś. o. Bazylego Wielkiego w monastyrze Ś. Spasa za Połockiem żyjących [...] przez w. x. Ignacego Stebelskiego [...] do druku podane roku pańskiego 1781, Lwów: Nakładem Xiegarńi Zelmana Iгла, 1866, p. 110–115 (cituojami žodžiai – p. 115). Apie Stebelskį žr. Dorota Wereda, „Stebelski Ignacy (ok. 1748–ok. 1805)“, in: *PSB*, t. XLIII/1, Warszawa–Kraów: Instytut Historii PAN, 2004, p. 36–37.*

⁴¹ Stebelskio veikalas, kurio 1781–1783 m. Vilniuje iš viso pasirodė trys tomai, buvo aprobuotas ordino vyresnybės. – *Dwa wielkie światła...*, p. V–VII; Dorota Wereda, *op. cit.*, p. 36.

⁴² „Xiądz Saporowicz [...] wynalazł X. | Ławrusza“. – *Tłumaczenie się | IW^o Adama Hrabiego Chreptowicza Dozorcy honoro=łwego Szkół Pł^o Nowogródzkiego Kawalera Orderow Ia | na Ierolimskiego i S^o Stanisława | w Sprawie | z WWIXX. Bazyljanami Ławryszowskiemi [...] w Sądzie Granicznym 1° Instancyi w Roku 1829 | Mścā Dnia Uczynio-*

Tačiau šių savaime įdomių, veikiau juridinių nei istoriografinių, kovų, mūsų publikacija neapėpia. Jos mums rūpi nebent tuo požiūriu, kad „Notifikacijos“ nuorašas A yra dokumentų pluošte, kuris išliko po XIX a. 2–4 dešimtmetį vykusio Laurušavo vienuolyno bylinėjimosi su Antanu Radvila, Stefanija Radvilaite-Wittgenstein ir Adomu Chreptavičiumi pirmosios instancijos Naugarduko pavieto žemės ribų teisme. Tai būtų ženklas, kad metraščio fragmentu mėginta pasinaudoti ginant vienuolyno fundacijas.

Savotišką šaltinių tylą „Notifikacijos“ atžvilgiu, matyt, derėtų aiškinti tiek Apšvietos epochai būdingu skepsiu⁴³, tiek ir ta aplinkybe, kad Lietuvos metraščius kaip vertingus istorijos šaltinius XIX a. I pusėje tik pradėta „atrasti“ (čia visų pirma minėtinos Ignaco Danilavičiaus ir Teodoro Narbuto publikacijos) ir žinios apie tai dar tik pradėjo skverbtis į apsišvietusios visuomenės dalies sąmonę.

Šiuo metu aukščiau minėti dokumentai yra saugomi Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje, į kurį jie pateko iš Vilniaus viešosios bibliotekos. Koks jų kelias buvo iki tol, iš 1834–1836 m. uždaryto Laurušavo vienuolyno ar galbūt, kaip kurie požymiai leistų manyti, iš teismo įstaigos archyvo, galėtume tik spėlioti. Pokario metais vestos fondo Nr. 4 inventorinės knygos grafoje, kurioje nurodoma aptariamųjų dokumentų kilmė, esama įrašo: „Pinsko Unijotų | metrop. | Archyvas“⁴⁴.

ney. – VUB RS, F. 4 – (A722) 27935, l. 2r. Apie šį Vilniaus universiteto mecenatą ir poeto Adomo Mickevičiaus bičiulį žr.: Janusz Iwaszkiewicz, „Chreptowicz Adam (1768–1846)“, in: *PSB*, t. 3, Kraków: Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności, 1937, p. 440; Grzegorz Ryżewski, *Ród Chreptowiczów herbu Odrowąż. Dobra i kariery Chreptowiczów w Wielkim Księstwie Litewskim w XV–XVIII w.*, Kraków: Avalon, 2006, p. 202–203.

⁴³ Plg. garsiuosius Augusto Ludwigo von Schlözerio pareiškimus dėl neva Strijkovskio prasimantų Lietuvos metraščių. – August Ludwig Schlözer und Ludewig Albrecht Gebhardi, *Geschichte von Littauen, Kurland und Liefland*, Halle: bey Johann Jacob Gebauer, 1785, p. 19, 23; M[ečislovas] Jučas, *Lietuvos metraščiai*, Vilnius: Vaga, 1968, p. 15 (ten pat žr. panašią Nikolajaus Ustrialovo nuomonę).

⁴⁴ F. 4 | *INVENT. KN.*, l. 26r; išeitu, kad minėtame „archyve“ saugoti su įvairiais bazilijonų vienuolynais – Sutkovo, Barūnų, Laurušavo ir Kazitiškio (Helijanovo) susiję dokumentai. – *Ibid.*, l. 26r–27r.; VUB RS, F. 4 – (A651) 24358–F. 4 – (A661) 26259, F. 4 – (A715) 26793–F. 4 – (A722) 27960, F. 4 – (A734) 27989–F. 4 – (A734) 28415, F. 4 – (A750) 28491.

Antrojo nuorašo kelias, sprendžiant iš įrašo toje pačioje inventorinėje knygoje „Konsistorijos archyvas“⁴⁵, būtų toks: Laurušavo vienuolyno archyvas > Konsistorijos archyvas > Vilniaus viešoji biblioteka > Vilniaus universiteto biblioteka.

Beje, dėl paties Laurušavo vienuolyno archyvo: 1824 m. inventoriaus duomenimis, jį sudarė dvi skrynios, saugotos nedideliame mūriniame pastate, kuriame išsiteko vienuolyno biblioteka ir javų sandėlis⁴⁶. Uždarius vienuolyną, archyvas ir biblioteka buvo išblaškyti, tačiau, kaip minėta, archyvo dalis šiuo metu yra saugoma VUB RS. Deja, labai didelės apimties fondas Nr. 4 („Inventorių“, 38 673 laikinųjų saugojimo vienetų⁴⁷) dar tik pradėtas aprašyti, todėl tiriant jame saugomą medžiagą galima tikėtis įdomių atradimų.

V. BAIGIAMOSIOS PASTABOS

1. Išsiaiškinome, kad Demetrijaus Zankiewicziaus „Notifikacija“, arba Laurušavo vienuolynui parūpintas „išrašas“ iš Radvilų Bialos bibliotekoje saugotos „rusiškos kronikos“, yra Viduriniojo Lietuvos metraščių sąvado Raczynskių nuorašo ištrauka-vertimas į lenkų kalbą.

2. „Notifikacija“ taip pat leidžia patikslinti Raczynskių kodekso istoriją, t. y. kad jau 1701 m. sausį kodeksas buvo Radvilų Bialos bibliotekoje.

3. Svarbu ir tai, kad „Notifikacija“ suteikia naujos informacijos apie Lietuvos metraščių sklaidą ir recepciją ATR visuomenėje. Mūsų

⁴⁵ F. 4 | *INVENT. KN.*, l. 72v. Plg. Архим. Николай, *Историко-статистическое описание Минской епархии*, Санктпетербург, 1864, p. 132 (pastaba, kad Laurušavo vienuolyno archyvas veikiausiai yra saugomas „Vilniaus dvasinėje konsistorijoje“ – „Архив сего монастыря находится вероятно в Виленской духовной консистории“). Už nuorodą į šį leidinį dėkojame kun. Aleksijui Kotelnikovui.

⁴⁶ *Wiadomości...*, l. 12v–13r.; Юрий Лабынцев, Лариса Шавинская, «Библиотека Лаврышевского монастыря», in: *Беларуская кніга ў кантэкście сусветнай кніжнай культуры*, d. 1, Мінск: Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў, 2006, p. 158–159.

⁴⁷ *Vilniaus universiteto bibliotekos rankraščių rinkinių rodyklė*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005, p. 22.

atveju Radvilų Bialos bibliotekoje saugotas nuorašas tapo prieinamas vietos bazilijonų vyresniajam, jo parūpintas „išrašas“ naudotas kaip seniausių Laurušavo vienuolyno fundacijų įrodymas.

4. Tyrimo metu peržvelgti rankraščiai leistų daryti „darbinę“ išvadą, kad „išrašas“ iš metraščio bent jau XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje buvo vertinamas mažiau nei panašūs išrašai iš spausdintų Motiejaus Strijkovskio ir Alberto Vijūko-Kojalavičiaus veikalų.

5. Kol kas pavyko aptikti du „Notifikacijos“ nuorašus; neatmestina, kad geriau ištyrus bazilijonų archyvus jų galėtų rasti ir daugiau.

Įteikta: 2012-11-28

Priimta: 2012-12-15

PRIEDAS*

Publikuojamas tekstas iš dalies yra sumodernintas – koreguojama žodžių rašyba kartu ir skyrium, didžiųjų ir mažųjų raidžių rašymas. Ilgoji „s“ keičiama paprastąja, žodžių pradžioje, kur fonetiškai yra garsas „j“, visur rašoma „j“, o ne „i“; išskeltinės raidės perteikiamos kursyvu. Kaip neretai šifruojant rankraščius pasitaiko, keblumų kėlė supanašėjusi raidžių „u“ ir „w“ rašyba, tačiau atsisakyta minties jas perteikti viena grafema, nes dokumente esama skirtingų to paties vardo variantų – „Dowmont“ ir „Doumont“, „Ławryszowskim“ ir „Łauriszoviensi“. Iškraipyti vardai neatitaisomi (reikalui esant juos nesunku sugretinti su *Полное собрание русских летописей* 17 tome paskelbtu Raczynskių nuorašo tekstu). Skyryba sumoderninta pagal dabartinės lenkų kalbos gramatikos taisykles, taip pat sudėti kėlimo brūkšneliai tose vietose, kur jų nėra. Santrumpos išskleidžiamos visur, išskyrus signatūras, ir išskiriamos pusapvaliais skliaustais. Vertikaliais brūkšneliais „|“ žymimos eilučių pabaigos, o dviem vertikaliais brūkšneliais „||“ – puslapių pabaigos. Išnašose nurodomos nuorašo B¹ skirtybės (absoliuti jų dauguma susijusi ne su turiniu, bet su modernesne rašyba, tačiau nusprendėme jas pateikti, idant skaitytojas galėtų susidaryti kuo išsamesnį vaizdą).

VUB RS, F 4 – (A722) 27947, 2 l. *in folio* (35,3 x 20,7 cm); vandenženklis – Prūsijos erelis, po kuriuo yra raidės „EK“, antrinis vandenženklis – inicialai „GFG“.

Dorso (l. 2v): Początek klasztoru | Łauryszowskiego | z xiąg archiwij | J(ásnie) O(świeconych) Xiążąt Radziwiłłow | wykonnotowane | roku 1701, 30 Januar(ii)

Senosios signatūros: F: 3 | N° 20 | Fas. 2do | N. 5. | Sub Lit. B.

l.1r:

* Už konsultacijas rengiant publikaciją nuoširdžiai dėkojame Beatai Pia-seckai ir Jonui Drungilui.

¹ ARCHIWUM..., p. 377–381 (VUB RS, F. 4 – A 2105).

NOTYFIKACYA. I

O monastyrze Ławryzowskim w wojewodstwie nowogrodzkim leżącym, to jest pierwszym fundatorze. Wypisana z starej ruskiej rękopisanej kroniki, z biblioteki Jasnej Oswieconego Xiążęcia Stanisława Ka-rola Radziwiła, kanclerza na ten czas Wielkiego Xięstwa Litewskiego, w Białej roku pańskiego 1701miesiąca Januaria.

Która tak jest wypisana.

Roman, wielkie xiążę litewskie, zmodzkie, miał pięciu synów. Starszy był syn Narimon², który po śmierci oycy zasiadł na Xięstwie Litewskim, Zmodzkim y był xiążęciem nowogrodzkim. Drugi syn Doumont³ usiadł na Utenie y nazwał się xiążęciem utenskim. Trzeci syn Kedros założył sobie de nowo miasto, nazwał je swoim imieniem Kedrow y poczoł się zwac xiążęciem kedrockim. Czwarty syn Hołysza przeszedł rzekę Wilią, znalazł gorę piękną między gorami nad rzeką Wilio⁴ w mili, założył miasto, nazwał je swoim imieniem Hołozane. Y poszedł ztąd, znalazł drugie miejsce, założył miasto y od niego nazwał się holszackim xiążęciem. Piąty brat Troyden, który był oycem Rymonta⁵ albo z zakonnego Ławrysza⁶. Ten Troyden poiał sobie zone xiążęcia mazowieckiego y miał z nią syna, nazwanego Rymonta⁷. A gdy syn jego doszedł lat swych⁸, ociec jego Troyden dał gą⁹ dla nauk dla języka ruskiego do Lwa Mscisławicza, który założył miasto w imie swoje lubowny Lwow; y mieszkając Rymont¹⁰ u xiążęcia Lwa, nauczył się języka ruskiego, podobala się

² B: Narymon

³ B: Dowmont

⁴ B: Wilią

⁵ B: Rymunta

⁶ B: Ławrasza

⁷ B: Rymunta

⁸ B: swoych

⁹ B: go

¹⁰ B: Rymunt

onemu wiara chrześcijańska y krzcł się. | Y zrozumiał, iż ten swiat
 nic nie jest, y opuściwszy swiat po-|strzygł się w mnichy, y nazwaną¹¹
 imie onemu Ławrysz¹² zakonne. | Y gdy był mnichem, przyszedł do
 brata oycy swego, a do wuja | swego Narymona, xiążenia W(ielkiego)
 X(ięstwa) Litt(ewskiego), prosił u niego, azeby mu | dał w nowogrodz-
 kim powiecie miejsce na puszczy, podle rzeki | Niemna, gdzieby sobie
 monaster miał zbudować. Y zbudował | na samym początku cerkiew
 Zmartwychwstania Pańskiego. Micy-|sce tę od jego imienia przewane
 monaster Ławryszow. | Gdy żył spokojnie w monastyrze¹³, wuy onego
 Narymon umarł, | a panowie litewscy y zmojdzscy¹⁴ wzieli sobie na
 państwo Troy-|dena oycy Ławryszowego. Ten gdy panował, zazdrościł¹⁵
 mu tego | Doumont brat, ktory wyszedzcy¹⁶ z Utena, wziol¹⁷ mu Połock
 y pano-|wał na Utenie y Połocku. Y zal mu było wielce, iż Troyden
 brat | jego mniejszy na Xięstwie Litewskim y Zmojdzkim¹⁸ panuie, |
 poczoł o tym myślić, jakoby o smierci miał przyprawić. A w tym | czasie
 panowania Troydonowego¹⁹ pomarli m(łod)si²⁰ bracia xiążenta, | xiążę
 Hołysza y xiążę Kedrus. Coż Doumont czyni? Naprawi²¹ ||

¹¹ B: nazwano

¹² B: Ławrysz

¹³ B: w monasterze

¹⁴ B: zmudz-|cy

¹⁵ B: zazdrościł

¹⁶ B: wyszedłszy

¹⁷ B: wziął

¹⁸ B: Zmudzkiem

¹⁹ Sic! B: Troydonowego.

²⁰ B: „msi”. Šiame nuoraše taip pat nėra santrumpos ženkliuko. Mūsų spē-
 jamas skaitymo variantas nelabai dera su pasakojimo turiniu, kadangi Alšys ir
 Giedrius, anot metraštininkų, buvo Traidienio vyresnieji, o ne jaunesnieji broliai.
 Žodžiu, tai būtų akivaizdi Zankiewicziaus klaida. Kita vertus, žr. panašų neatid-
 umo riktą aukščiau, kur teigiama, kad esą Traidenis esą buvo vedęs Mazovijos
 kunigaikščio žmoną (turėtų būti: paėmęs į žmonas Mazovijos kunigaikščio duk-
 terį!). Alternatyvus, tačiau taip pat abejotinas „msi” skaitymas būtų rusėnizmas
 „wsi” (< вси); jį kažkiek parentų Raczyńskių nuoraše šioje vietoje esantis žodis
 „wбадва” (Biblioteka Raczyńskich, Rkp. 94, p. 239). Šiuo atveju Zankiewicziaus
 autografo „wsi” būtų buvęs pakeistas į „msi” vėlesnių rašovų, nesupratusių len-
 kiškame tekste keistai ar net beprasmiškai atrodžiusio žodžio.

²¹ B: naprosił; Raczyńskių nuoraše: „направи” (Biblioteka Raczyńskich,
 Rkp. 94, p. 239).

szesciu || [IV]

szesciu chłopow, azeby brata onego Tridenia²² zabili, jakoż gdy |
bespieczną nie myśląc o zdradzie szedł z łazni w Nowogrodku, |
ciz chlōpi zdradliwie zabili. Sam zas Doumont w nayprę-|dzy zbierał się
z ludźmi swemi, chcąc osieść Xięstwo Litt(ewskie) y Zmuydz-|kie²³.
W tym pomieniony czernec albo zakonnik Ławrisz²⁴, | po litewsku
nazywany Lawrimont²⁵, a po rusku Wasyli²⁶, załując | smierci wiel-
kiego książencia²⁷, oycy swego Troydena, złożywszy | na czas mniski
ubior, przyszedł do panow litewskich y, zebrał-|szy się ze wszystkimi
siłami litewskimi, ciągnął przeciwko | Dowmontowi²⁸, chcąc się
pomścić krzywdy oycy swego. Zkupił-|szy się z połkami²⁹ swemi,
spotkał się z Dowmontem³⁰ nad jezio-|rem. A gdy się zawzieli pułki
z obu stron, stał się między | niemi boy y krwie rozlanie wielkie, od
rana aż do wieczora. | Y pomógł Bog Ławryszowi, iż wszystkie³¹ woysko
wuja swego | Dowmonta³² na głowę³³ poraził y samego Dowmonta³⁴
zabił, | y miasto połockie wzioł, y wrociwszy³⁵ się nazad do stolicy |
oycy swego do Kernowa, rzekł do litewskich panow: „Gdy mi | Pan
Bog dał pomścić się krzywdy oycy mego, z swiata zas | tego, jako się
wam przyznam, wziołem³⁶ na siebie czarno³⁷ suknie³⁸, | panowania

22 Sic! B: Troydena

23 B: Litewskie i Zmudzkie

24 B: Łaurysz/Ławrysz

25 B: Laurymont/Lawrymont

26 B: Wasyli

27 Orig.: książencia

28 B: Dowmantowi

29 B: pułkami

30 B: Doumantem

31 B: wszystkie

32 B: Doumanta

33 B: na głowę

34 B: Doumanta

35 B: i powróciwszy

36 B: wzięłem

37 B: czarną

38 B: suknię

niechce, wezcie sobie za pana, kogą³⁹ wam wola | wasza będzie. Więc
że ja wam radze, aczkolwiek są bracia | moj⁴⁰: Hołszy – xiążenia syn
Kolhimon y Kondrusia – wuja mego | syn Kinrozł⁴¹, tylko że jeszcze
oni mali są, nie zgodzą się na | państwo, ponieważ woy moy Narymon,
gdy zasiadł na Wiel-|kim Xięstwie Litewskim, herb swoy Skitawr(us)
zostawił braciey swo-|iey, to jest człeka zbroynego na koniu z mieczem,
a to znamie-|nując, że nie dziecie, lecz mąż znamienity ma siedzieć
na Wiel-|kim Xięstwie Litewskim. Lat dorosłych, zeby mógł bronić
mieczem | oyczyzny swoiey. A przeto⁴² obierzcie sobie gospodarza do-
zornego, | który by mógł bronić tego państwa W(ielkiego) X(ięstwa)
Litt(ewskiego). Mnie się zas zdaie, ze-|by do tego był godzien Witena,
który był marszałkiem u oycy mego.“ | Co słyszac panowie nie chcieli
wzgardzac radą y wolą gospodarza | swego przyrodzonego, syna wiel-
kiego xiążenia Troydenia, uczynili | tak, widzac męża mądrego y god-
nego Witena, który był rodzaju | y s pokolenia Skomonow, obywatela
zmudzkiego, dobra w Zmudzi | trzymającego, nazwanego Arakhoła,
wzieli sobie onegą⁴³ za xiążęcia | W(ielkiego) X(ięstwa) Litt(ewskiego)
y Zmoydzkiego⁴⁴. Ponieważ xiąże wielkie Troyden, będąc | w Zmuydzi,
jadąc przez majątność oycy onego Arakhoła, obaczył | tego Witena,
który był małym pacholęciem, wziół one dziecie | twarzy barzo pięk-
ney y zrostu dziwnego, który grał z dziećmi. | Wziowszy do siebie
uczynił gą⁴⁵ pokojowym, a widzac że w pokuju⁴⁶ | każdą rzecz cudnie
a mądrze panską chował y sprawował, przy | tym widzac cnoty jego y
dobre zachowanie, uczynił go u siebie | marszałkiem; y był u Troydenia
u⁴⁷ kochaniu y wielce wziętym sprawcą. ||

³⁹ B: kogo

⁴⁰ B: moi

⁴¹ B: Kin- | rośl

⁴² B: przecie

⁴³ B: onego

⁴⁴ B: Zmudzkiego

⁴⁵ B: go

⁴⁶ B: pokoju

⁴⁷ B: w

A zatym ||[2r]

A zatym po smierci Troydenia⁴⁸ za radą Ławrysza⁴⁹ wzieli go na | Wielkie Xięstwo Litt(ewskie) y Zmudzkie. Y poczeło W(ielkie) X(ięstwo)⁵⁰ przez Witenesa | rosnąc y na urząd w(ielkiego) x(ięcia) litt(ewskiego) s pokolenia y rodu Skuminow. Ławrysz | zaś, powru- ciwszy się do swego manesteru⁵¹ Ławryszowa, habit wziow-|szy na siebie, mieszkał w pokoju z wielu zakonnikami, chwaląc | Pana Boga. |⁵²

Demetrius Zankiewicz, |
Ord(inis) Divi Basilij Magni |
pro tunc superior Białensis, |
deprompt(um) pr[a]esens punctum com- |
municavit monasterio Łauri- |
szoviensi ad perpetuam poste- |
rior(em) rej memoriam. A(nn)o D(omi)ni |
1701 30 Januarij |

⁴⁸ B: Troydena

⁴⁹ B: Łaurasza/Ławrasza

⁵⁰ B: Wielkie Xięstwo Litewskie

⁵¹ B: monasteru

⁵² Šioje vietoje baigiasi nuorašas B.

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

ARCHIWUM | *Klasztoru Ławryszowskiego | Przepisane | Roku | 1791 [...] - VUB RS, F. 4 - A 2105.*

ARCHIWUM | *KLASZTORU ŁAWRYSZOWSKIEGO | Z. S. B. W. Prowincyi Litewskiej za Starszen=|stwa w Bogu Przewielebnego IX. Teodozego Muszyńskiego | Z. S. B. W. na Dwadzieścia y dwa Fascykołow podzielone | y w Sumaryusz porządnie ułożone przeze mnie Pro=|wincyi Litewskiej Zaprzysiężonego Archiwistę y przy | Końcu tegoż Sumaryuszu podpisanego Roku | 1792 Mę̄ca Augusta 6. Dnia. - Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, F. 160, b. 301.*

Excerpt z Congregacyey odprowioney w Nowogrodku A°. 1717 [...] - VUB RS, F. 4 - (A715) 26939.

[F. 4 inventorinė knyga:] *F. 4 | INVENT. KN. - VUB RS.*

[Laurušavo vienuolino dokumentų, pateiktų Naugarduko pavieta žemės ribų teismui, registrai, XIX a. II–III deš.]. – VUB RS, F. 4 – (A722) 27924, F. 4 – (A722) 27925, F. 4 – (A722) 27926, F. 4 – (A722) 27927.

NOTIFIKACYA. | *O Monastyrze Ławryszowskim w Wojewodstwie No-|wogrodzkim leżącym, to jest pierwszym Fundatorze. Wy-|pisana z Starey Ruskiej Rękopisaney Kroniki, z | Biblioteki lasnie Oswieconego Xiążęcia Stanisława Ka-|rola Radziwiła Kanclerza na ten czas W. X. Lf. Białey | Roku Pańskiego 1701. m̄ca Ianuaria. - VUB RS, F. 4 - (A722) 27947.*

Opactwo Ławryszowskie. - VUB RS, F. 4 - (A651) 24526.

Raczyńskių kodeksas. – Biblioteka Raczyńskich, Rkp. 94.

Tłumaczenie się | IW° Adama Hrabiego Chreptowicza Dozorcy honoro=|wego Szkół Ptt° Nowogrodzkiego Kawalera Orderow Ia|na Ierozolimskiego i S° Stanisława | w Sprawie | z WWIXX. Bazylianami Ławryszowskimi [...] w Sądzie Granicznym 1° Instancyi w Roku 1829 | M̄sca Dnia Uczynioney. - VUB RS, F. 4 - (A722) 27935.

[1720 X 23 Zankiewicziaus ranka rašytas ir jo pasirašytas kvitas]. – VUB RS, F. 5 – F119 – 31354/1.

Wiadomość | o Klasztorze Bazylianskim Ławrysz<e>-|wskim, napisana roku 1824° miesiąca | 20 dnia. | Czerwca 20 dnia. - VUB RS, F. 4 - (A439) 20225.

ANTANAVIČIUS DARIUS, „Originalių Lietuvos Metrikos XVI a. knygų sąrašas“, in: *Istorijos šaltinių tyrimai*, Vilnius, 2012, t. 4, p. 157–186.

BONIECKI ADAM, *Poczet rodów w Wielkiem Księstwie Litewskiem w XV i XVI wieku*, Warszawa: Druk J. Bergera, 1883.

CUBRZYŃSKA-LEONARCZYK MARIA, *Katalog druków supraskich*, Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1996.

CUBRZYŃSKA-LEONARCZYK MARIA, *Oficyna Supraska 1695–1803. Dzieje i publikacje unickiej drukarni ojców bazylianów*, Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1993.

DĄBROWSKI DARIUSZ, „Powieść o Wojsielku“. Szkic historiograficzny“, in: *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės šaltiniai: Faktas. Kontekstas. Interpretacija*, Vilnius: LII leidykla, 2007, p. 31–66.

ELEKTRONICZNA BAZA BIBLIOGRAFII ESTREICHERA (EBBE) – <http://www.estreicher.uj.edu.pl/staropolska/baza/22210.html> [žiūrėta 2013-01-16]

ESTREICHER KAROL, *Bibliografia polska*, t. 28, Kraków: Czcionkami Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1930.

„[Kūrīmo legenda“, in: *Viduramžių žodynas*, sud. Peter Dinzlbacher, Vilnius: Aidai, 2004, p. 206.

IWASZKIEWICZ JANUSZ, „Chreptowicz Adam (1768–1846)“, in: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 3, Kraków: Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności, 1937, p. 440.

JUČAS M[EČISLOVAS], *Lietuvos metraščiai*, Vilnius: Vaga, 1968.

KRUPSKA ANNA, „Montygerdowicz Piotr“, in: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXI, Wrocław [i in.]: Ossolineum, 1976, p. 674–675.

LAUCEVIČIUS EDMUNDAS, *Popierius Lietuvoje XV–XVIII a.*: Atlasas, Vilnius: Mintis, 1967. Laucevičius Edmundas, *Popierius Lietuvoje XV–XVIII a. [Monografija]*, Vilnius: Mintis, 1967.

Lietuvos jėzuitų teatras: XVI–XVIII amžiaus dramų rinktinė, parengė Eugenija Ulčinė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008.

Pirmasis Lietuvos Statutas, parengė S. Lazutka, E. Gudavičius, t. 1, d. 1, Vilnius: Mintis, 1983.

RACHUBA ANDRZEJ, „Radziwiłł Karol“, in: *Polski Słownik Biograficzny*, Wrocław [i in.]: Ossolineum, 1987, p. 240–248.

RYŻEWSKI GRZEGORZ, *Ród Chreptowiczów herbu Odrowąż. Dobra i kariery Chreptowiczów w Wielkim Księstwie Litewskim w XV–XVIII w.*, Kraków: Avalon, 2006.

[RUFFIN WOJCIECH:] *HISTORIA | O DRZEWIE KRZY-|ZA ŚWIĘTEGO NA GORĘ | Łysą przyniesionym. | Spisana Przez X. WOYCIECHA RVFFINA S. | [...] W Krakowie / | W Drukarni Iakuba Sibeneychera / | Roku 1604.*

SCHLÖZER AUGUST LUDEWIG, GEBHARDI LUDEWIG ALBRECHT, *Geschichte von Littauen, Kurland und Liefland*, Halle: bey Johann Jacob Gebauer, 1785.

SITARZ MIROŚLAW, „Notyfikacja“, in: *Encyklopedia Katolicka*, t. XIII, Lublin, 2009, p. 1456.

S[OBIESZCZAŃSKI] F. M., „Zankiewicz (Dymitr)“, in: *Encyklopedia powszechna*, t. 28, Warszawa: Nakład, druk i własność S. Orgelbranda, 1868, p. 288.

[STEBELSKI IGNACY:] *Dwa wielkie światła na boryzonce polockim [...] czyli żywoty śś. panien i matek Ewfozyny i Parascewii zakonnic i begumenij pod ustawą ś. o. Bazylego Wielkiego w monastyrze Ś. Spasa za Połockiem żyjących [...]* przez w. x. Ignacego Stebelskiego [...] do druku podane roku pańskiego 1781, Lwów: Nakładem Xięgarni Zelmana Igla, 1866.

Urządnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy, Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1994.

WEREDA DOROTA, „Stebelski Ignacy (ok. 1748–ok. 1805)“, in: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XLIII/1, Warszawa–Kraków: Instytut Historii PAN, 2004, p. 36–37.

VIJŪKAS-KOJALAVIČIUS ALBERTAS, *Lietuvos istorijos įvairenybės*, d. 2, Vilnius: LITI, 2004.

Vilniaus universiteto bibliotekos rankraščių rinkinių rodyklė, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005.

WOJNAR M[ELETIUS] M., „Basilian scholars and publishing houses (XVII–XVIII)“, in: *Analecta OSBM*, Romae, 1974, sectio II, t. IX, p. 64–93.

WOJNAR MELETIUS M., *De capitulis Basilianorum*, Romae: Sumptibus PP. Basilianorum, 1954.

Акты, издаваемые Виленскою Археографическою Комиссиею, т. XI, Вильна: В типографии А. Г. Сыркина, 1880.

Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-западной Руси, т. 12, Вильна: Типография А. Г. Сыркина, 1900; т. 13, Вильна: Типография А. Г. Сыркина, 1902.

БАЛИК БОРИС І., „Катафальк чернечий» Василян XVII–XVIII ст. (Рукописна збірка життєписів Василян)“, in: *Analecta OSBM*, Romae, 1973, sectio II, t. VIII, p. 67–98; Romae, 1985, sectio II, t. XII, p. 269–310.

КИРИЧЕНКО КАТЕРИНА, „Матеріали до історії Познанського кодексу № 94 (Кодексу Рачинських)“, in: *Ruthenica*, t. 5, 2006, p. 214–231.

КОТЕЛЬНИКОВ АЛЕКСИЙ, „К вопросу об основателе Лавришевского монастыря“. – <http://bogoslav.developer.stack.net/text/2488869.html> [žiūrėta 2013-01-22]

ЛАБЫНЦЕВ ЮРИЙ, ШАВИНСКАЯ ЛАРИСА, „Библиотека Лаврышевского монастыря“, in: *Беларуская кніга ў кантэксте сусветнай кніжнай культуры*, д. 1, Мінск: Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, 2006, р. 158–163.

Марозава Святлана, „Лаўрышаўскі манастыр“, in: *Вялікае княства Літоўскае: Энцыклапедыя*, т. 1, Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2007, р. 187.

Нарис історії василіянського чину святого Йосафата, Рим: Видавництво ОО. Василян, 1992.

НИКАЛАЕЎ МІКОЛА, *Палата кнігапісна: Рукапісная кніга на Беларусі ў Х–XVIII стагоддзях*, Мінск: Мастацкая літаратура, 1993.

НИКОЛАЙ, АРХИМ., *Историко-статистическое описание Минской епархии*, Санктпетербург, 1864.

Полное собрание русских летописей, т. 17, С.-Петербург: Типография М. А. Александрова, 1907; т. 35, Москва: Наука, 1980; т. 40, С.-Петербург: Дмитрий Буланин, 2003.

ЩАПОВ Я[РОСЛАВ] Н. (сост.), *Восточнославянские и южнославянские рукописные книги в собраниях Польской Народной Республики*, Москва: Институт истории СССР, 1976, т. I.

Kęstutis Gudmantas, Andrej Ryčkov

DEMETRIUSZ ZANKIEWICZ'S A NOTIFICATION
ON LAURYSHAVA MONASTERY COPIED
FROM AN OLD RUSSIAN MANUSCRIPT CHRONICLE
(A STUDY AND PUBLICATION OF THE SOURCE)

Summary

The paper presents a fragment of the Second Lithuanian Chronicle which has so far not been introduced into academic circulation. The manuscript of the Chronicle was kept at the Radziwiłł's library in Biała (now Biała Podlaska). In January 1701, the fragment of the Chronicle was copied (actually, translated from Ruthenian into Polish) by Demetriusz Zankiewicz, the superior of the Basilian monastery in Biała. The paper proves that the examined fragment, which tells of the fictional duke Ławrysz, the assumed founder of Lauryshava monastery near Navahrudak, is a translation of a section of the Raczyński manuscript of the Lithuanian Chronicle. It attempts to cast light on the reasons for this translation, and on its place in Basilian writing. The paper maintains that the monks tried to use it to better justify the mythology behind the foundation of the monastery. At present the fragment is kept in the *Inventories* collection (F 4) of the Manuscript Department of the Vilnius University Library. The publication is based on the older copy of the *Notification* dated the first half of the eighteenth century, which is less distant from Zankiewicz's autograph.

NOTIFIKACIJA.

○ Monastyrze Lawryszowskiem w Nowowodwisie Ko-
woprodskim leżącym, to jest pierwsiym Fundatorze. wy-
pisana z Starych Książek Rejonowicy Kromki, z
Biblioteki Świątyni Cwicebnego świątynia Stanisława Pa-
pota Katedrała Kanclerza naten klas W. B. B. w Pałacy
Kolegijskiego D. D. dnia Januaria.

Która tak jest napisana.

Roman wielki księże Litewski Smolnicki, miał syna synow,
Stary był syn Harmon, który po śmierci oca zawiadł na
księstwie Litewskim, Smolckim i był księciem Nowowodwisem.
Druz syn Dymont uciekł na Ułanie, i nazwał się księciem
Ułanckim. Trzeci syn Kozioł zalecił sobie je nowe miasto
nazwał je swoim imieniem Kozioł, i postawił zwac księ-
ciem Koziołckim. Czwarti syn Hawuza przestąpił do
należał forte piekny miasto. Porami nad rzekę, które w
zalecił miasto, nazwał je swoim imieniem Koziołckim, i po-
stawił się zwadac księciem miasto Kozioł i od niego
nazwał się Koziołckim księciem. Piąty brat Dymont który
był synem Kymonta albo z Łakomego Lawrysza. Ten Dymont
pisał sobie Łone księcia Anulowickiego i miał z nią syna
nazwanego Kymonta, agdy syn jego wyjechał do
Kozioł i tam się dał za naukę, na języka Ruskiego do swa
Kozioławicza, który zalecił miasto w imie swoje Lubowin
Lubowin, i mieszkał Kymont u księcia swa, nauczył się języka
Ruskiego, porabiał się onemu miara Górczowska i Kozioł, i
zrozumiał iż ten świat nie jest, i opuścił świat pa-
sił się w Jeminy, i nazwał imie onemu Lawrysz Łakome,
i gdy był trzeciym przyjechał do brata oca swego, a do brata
swego Harmona księcia W. B. B. prosił u niego aby mu
dał w Nowowodwisem państwo trójcye na Ruscy, podie rzek
Kozioł, gdzieby sobie monaster miał zbudowac. I zbudował
nie samy, przyozku Górczew Smatyrchurstana Pańskiego. Druz
sio br, od jego imienia przetrwane monaster Lawryszow.
Był był spokornie w monastyrze, przy onego Harmon zmarł,
a państwo Ułanckie i Smolckie wzięli sobie na panstwo Dym-
ona oca Lawryszowego. Ten gdy panował zawzrosł mu brat
Dymont brat, który wyjechał z Ułana wstąpił mu Kozioł, i pan-
wał na Ułanie i Kozioł, i tak mu było widać iż Dymont brat
jego minowaty na księstwie Litewskim i Smolckim państwie,
partość opan myśle jakoby ośmiem miał przyprowadzić, skutem
kacie panowana Dymontowego pomarli mi bracia księcia
Kozioławicza i księce Kozioł. Cze Dymont cze mi naprawi
oceanu

Wbior Dokumentów w Fascyklu

Perwina mała ludy albo nigdy jawnie Dokumenta
 w archiwach jasnokłownych znajduję się w następuj-
 ącej liczbie używane być nie mogą w swoich Fascykłach
 dla przypadkowego tam i cudnie wymykania i wyjmowania
 z innych w potrzebie po utracie własnego jasnokłownego
 do niego w tej liczbie jako też rozpisania w porządek alfo-
 winc Dokumenta, zawsze do jedney strony i sprawy i drug-
 ie używane i od każdego czytającego być widiane być
 mogą, tak rozpisane po archiwum według tego że w
 tej liczbie Wbioru i układana pod Listy i Kolumny
 uporządkowane Fascyklu, zawsze znajdować się mają.

Fascykul Drugi

Lata i dni miesiące	Podług tego porządku szuka Dokumentów.	Lata	Strony
1700	Dziękuje Michałowskiemu o Dziejów i Proseca Fundatorze (pat. fortis) klasztoru Ławryjskiego	170	1
1700	Dziękuje o Włodzisławskim Ekscelencji wice Guberni Ławryjskiej w rozprawie z dziełami Alberta Kojalowskiego	170	2
1701	Przebieg z kolumny składowej w Bibliotece (pat. Dziękuje składowej w Bibliotece umieszczonej o samej pat. Dziękuje składowej z Fundatorze Ławryjskiego	171	182
1702	Fundator Aleksander Włodzisławski Ekscelencji Domu św. Anieli na Dziejów i Proseca	172	20
1706	Fundator Paweł Chyżewski na Kolumny Proseca w archiwum klasztoru Ławryjskiego	173	35
1703	Fundator Aleksander Chyżewski na Kolumny Proseca	174	3
1707	Fundator Paweł Chyżewski na Kolumny Proseca Ławryjski w Kolumnach Ławryjskiej	175	11

Laurušavo vienuolyno kartuliarijaus puslapis, kuriame išvardijami „išrašai“
 iš istoriografinių veikalų (ARCHIWUM Klasztoru Ławryjszowskiego Przepisane Roku
 1791 [...]). – VUB RS, F. 4 – A 2105, p. [29].

